

El carrer de les Ballesteries

42

El carrer de les Ballesteries és situat al barri vell i s'estén entre l'indret conegut com els Quatre Cantons i la plaça de Sant Feliu i carrer dels Calderers, tot vorejant l'antic pany de muralla de la Força Vella. Antigament havia rebut el nom de «carrer de les fàbriques» — que al·ludia al gran nombre de tallers i obradors metal·lúrgics que hi havia instal·lats — tal com surt citat en documents dels anys 1320 i 1345.

De tota manera, l'any 1362 ja se l'anomena usualment carrer de les Ballesteries, indicant l'elevant nombre d'artesans dedicats a la fabricació d'aquesta arma ofensiva. Tot i que en el cens de l'any 1462 ja no hi ha cap mena de rastre dels antics obradors de sagetes i ballestes, el nom perdurà ja definitivament fins als nostres dies, bé que durant un temps amb una clara convivència d'ambdues denominacions (1385).

LA MURALLA I EL RIU

Les cases de la banda dreta es començaren a construir als segles XII i XIII, en un terreny

guanyat a l'arenys del riu, i les de la banda del riu es basteixen al llarg del segle XIV. Amb tot, el carrer pren la fesomia que li és característica quan, l'any 1362, el rei en Pere el Cerimoniós féu construir una muralla a la banda del riu que comptava amb un portal que, en ser enderrocat, més tard donaria lloc a l'indret actualment ocupat per la plaça. De la muralla de l'altra banda del riu encara avui dia se'n pot contemplar un llenç molt ben conservat entre les cases n.42 i 44 del carrer. Aquesta darrera casa ha estat comprada per l'Ajuntament, que properament la farà enderrocar per guanyar un pas al llarg de l'antiga muralla, on sembla que Serra Rafals excavà restes de la Girona romana, allà pels anys trenta.

Durant el setge de l'any 1462 les cases del carrer de les Ballesteries foren enderrocades per necessitats defensives dels homes tancats al recinte de la Força Vella, i encara l'any 1479 el canonge Alfonsello es feia ressò que del carrer de les Ballesteries no en quedava pedra sobre pedra. Per tal de procedir a la seva reedificació, Josep Grahit assenyala que l'Ajuntament envià a Saragossa l'honorable Guillem Sunyer amb la intenció d'aconseguir del rei Ferran el Catòlic la reconstrucció del carrer, la qual cosa s'aconseguí amb data 13 d'abril del 1484, quan el rei concedí l'autorització sempre que

les cases fossin bastides amb una certa separació del llenç de muralla.

Al Manual d'Acords de l'any 1508 de l'Arxiu Històric de la Ciutat, s'esmenta que al carrer de les Ballesteries s'ha edificat molt en aquests anys, sobretot en la part que dona al riu Onyar. En realitat aquesta notícia encaixa perfectament amb d'altres documents que es fan ressò de la reconstrucció de les cases a partir de l'any 1490, de tal manera que l'any 1501 calgué dictar una disposició relativa a l'edificació de l'indret.

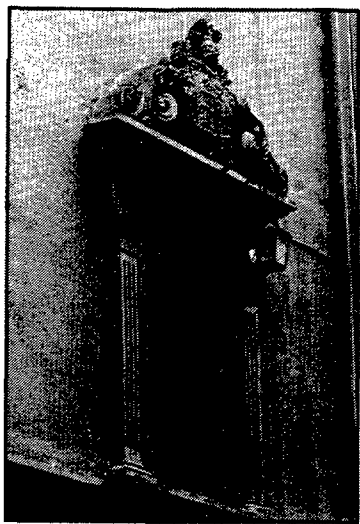
Amb tot, aquesta disposició no degué pas evitar que s'hi continués construint sense ordre ni concert, en molts casos posant en perill l'estabilitat de la muralla. L'abril de l'any 1546 els jurats de la ciutat constaten «quant embarassat està lo carrer de les Ballesteries a causa del enderrocament de la muralla de la Força Vella caiguda sobre dit carrer», de manera que hom no pot passar-hi ni amb un trist carro. El desastre, però, es produí el 6 de febrer del 1548; segons el Dr. Jaume Marqués, un llenç de la muralla va enderrocar-se de cop al llarg d'uns 56 metres, aixafant deu cases i produint la mort de vint persones. Les causes d'aquest enfonsament de la muralla cal cercar-les sense cap mena de dubte en les obres d'eixamplament que els habitants de la banda dreta feien de

les seves llars, socavant així la consistència de l'antiga muralla. De la provisionalitat d'aquestes obres tot aprofitant la muralla n'és prova el fet que quatre anys després de l'esllavissament del mur, concretament el 1552, un aiguat en el mes d'octubre enderrocà totalment dues cases del carrer.

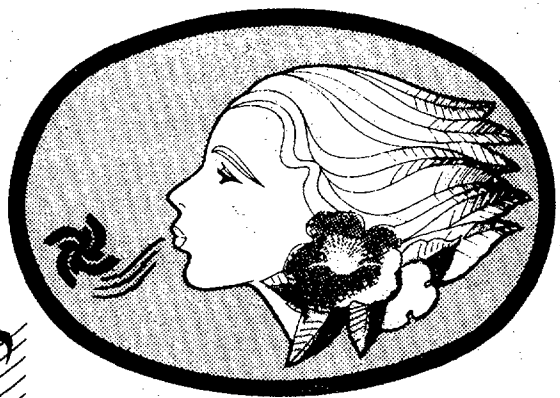
I l'experiència d'aquests desastres no passà inadvertida als regidors de la ciutat; encara l'any 1802 fan fer una revisió a vuit cases del carrer que tenen els seus fonaments a la banda del riu, i que hom tem que no siguin gaire consistents, car descansen damunt grans bancals de sorra.

L'ANTIGA TRADICIÓ RELIGIOSA

En una breu passejada pel carrer hom s'adonarà ràpidament que encara s'hi conserven nombroses restes que denoten la vitalitat de la religiositat popular a casa nostra. Només d'entrar al carrer podem veure una fornícula amb una imatge de Santa Anna en actitud de donar la mà a una nena, i com a toda ornamentació un petit fanal. Sabem que Sta. Anna era la patrona del carrer i des de l'any 1575 hom troba notícies d'una «devoció de Santa Anna» fundada a la parròquia de Sant Feliu, a la qual tenia capella i retaule. Anyalment s'hi

Al carrer encara es conserven capelletes (Fotos: Jordi Soler)

... Vol estar molt fresc aquest estiu?

Aire condicionat

Un estiu en condicions!

Instal·lador, consulti a **Comercial Hercor** sobre aire condicionat per a aquest estiu, estudis i projectes

Tels. 47 62 51
47 62 03

FORNELLS DE LA SELVA - GIRONA

60 COCHES DE OCASION A PRECIO DE COSTE

SEAT Audi VW
Sistema Vehiculo Ocasión

- FINANCIACION 15%, Y 36 MESES.
- HASTA 1 AÑO DE GARANTIA.

MEJOR OPORTUNIDAD NO HAY.

EJEMPLOS:

- 1) Valor del coche: 200.000.-
Entrada: 30.000.- y 7.187 ptas. al mes.
- 2) Valor del coche: 300.000.-
Entrada: 45.000.- y 10.992 ptas. al mes

Automóviles y Suministros, S.A.

Ctra. Santa Coloma, s/n. - GIRONA
Pº Olot (esquina C/. Agudas) GIRONA

Proauto

C/. Barcelona, 39 - GIRONA

El carrer, quan no hi ha cotxes, és un dels indrets més característics de la Girona grisa (Foto: Trull)

Passejar mirant enlaire proporciona inesperades sorpreses (Foto: Jordi Soler)

celebrava una festa en el seu honor, i hom aprofitava l'avinentsa per engalanar la fornícula. L'esmentat J. Grahit i Grau explica que en temps de manca de pluja, els veïns organitzaven un processó fins a l'església de Montfullà per sol·licitar el benefici d'un bon riuxat i hi portaven la imatge de la seva patrona, Santa Anna.

La segona capelleta és damunt la casa n.º 15 i antigament aixoplugava la imatge de la Immaculada desapareguda l'any 1936; que ara conserva la imatge de la Verge de Fàtima. L'altra fornícula, la tercera, es pot veure damunt la font pública, i és dedicada a Sant Cristòfol. Té dalt la imatge un bell escut en relleu com correspon a la família Burgués, així com el tradicional Fanal.

La darrera imatge d'aquest carrer és a la façana de la casa amb el n.º 49, i consisteix en un senzill mosaic representant la Moreneta. Abans del 1936 hi havia al seu lloc una imatge de la Verge del Roser en una capella que més tard fou tapiada.

A més d'aquestes imatges, el carrer de les Ballesteries compta amb d'altres elements decoratius ben remarcables. En primer terme cal parlar de la font pública que porta inscrita la data del 1888, i que encara subministra aigua potable, i sobretot l'anomenada Casa Masó, construïda per l'arquitecte Rafael Masó i Valentí els anys 1911-1912, i reformada en part els anys 1918-1919. Al seu interior es conserva encara una decoració diversa i rica, obra d'aquest excepcional arquitecte. Actualment la casa és habitada per un dels seus descendents, en Narcís-Jordi Aragó i Masó, escriptor, director de la revista «Presència» en els seus anys més combatius, president de

l'Associació de la Premsa i director del Centre d'Informació i Documentació de la Cambra de Comerç gironina.

Actualment el carrer conserva encara un regust constructiu que denota el seu passat menestral i artesà, a la qual cosa col·labora el paviment de llambordes i els llums Siemens de l'any 1932, exactament iguals que els del carrer de la Barca. Quant a l'aspecte purament constructiu, esmentem que s'empedrà l'any 1832 i que l'any 1900 es renovà altra vegada el paviment i el clavegueram. L'any 1959 s'aprovava el projecte d'urbanització que acabà l'any 1960, un cop s'hagué enllestit la xarxa de distribució d'aigües i es renovà el paviment de llambordes, que tingué un cost de 230.000 pesetes.

DELS OBRADORS ARTESANS A LES BOTIGUES

El carrer de les Ballesteries ha estat històricament un sector de gran activitat artesanal, la qual cosa ja és palesa en el cens de l'any 1462, quan trobem el carrer curull d'obradors d'artesans de la metal·lúrgia i el tèxtil, i en el foratge del 1558, en què comptabilitzem uns 45 oficis dedicats a la indústria de la pell i el calçat, a més de les tradicionals activitats que hem vist per al 1462.

Als segles XVII i XVIII, a més d'augmentar la població activa, es palesa també una major diversitat en els oficis. Tot i així, el sector metal·lúrgic és encara el capdavanter: l'any 1695 hi trobem 9 manyans, 6 daguers, 2 argenters, 2 pedrinyalers, estanysers, clavetaires, courers, agullers, etc., que conformen un sector d'una especialització molt notable. En canvi, l'any 1716 la

incidència de la metal·lúrgia ja és menor, i en contrapartida creix el sector tèxtil —cinters, sastres, bordadors—, i oficis com els cirurgians, els llibreters o impressors i els sabaters.

A partir de la segona meitat de segle el carrer perdreà moviment en deixar de funcionar com a carretera nacional de Madrid a França, amb tot el que això comportava d'estímul a l'activitat econòmica. A hores d'ara hi sobreviuen una sèrie de botigues de caire familiar que en molts aspectes recorden l'antic obrador artesanal —la impremta Masó en seria una clara mostra—, juntament amb un seguit de botigues obertes en aquests darrers anys que malden per fer revifar la vida d'aquest carrer. En aquest sentit és bo de recordar que d'ençà del mes de maig d'enguany hom posà un seguit de testos a la vora dreta del carrer —la qual cosa hi impedeix l'aparcament indiscriminat de cotxes, com havia succeït fins ara—, i que, coincidint amb la davallada del trànsit en convertir-se provisionalment en via d'una sola direcció, féu que el passeig pel carrer fos més tranquil i reposat; això posa sobre la taula, altra vegada, el vell debat de la possible conversió en zona per a vinants del barri vell gironí.

AIGUATS I BANDOLERS

Un dels fets que va més unit al

TORRONS I GELATS

VICTORIANO CANDELA

Orxata de xulla
Fabricació pròpia

Ballesteries, 8
Tel. 20 49 16 - GIRONA

carrer de les Ballesteries són els aiguats que tradicionalment hi han fet de les seves; només a tall de recordatori esmentem els aiguats dels anys 1552, 1826, 1840, 1861, 1920, 1943, 1944, 1962 i 1971, que assolien amb molta rapidesa els baixos dels comerços i aleshores l'aigua sortia pel carrer fins arribar a altures ben respectables. Antigament les cases tenien comunicació unes amb altres per una petita porta, per on els veïns s'escapolien quan l'Onyar arribava amenaçador i posava en perill els estadants dels edificis de la part més baixa del carrer. Hom conta que els bombers arribaven a posar-hi ponts de fusta per tal de col·laborar en les tasques de salvament.

Finalment, remarcuem dues curiositats. Segons Grahit i Grau, els jurats de Girona donaren ordre, l'any 1386, de treure d'aquest carrer i d'alguns indrets del Mercadal les cadenes que

hom hi col·locava per tal d'interceptar el pas dels bandolers que durant la nit entraven de sobte a la ciutat sorprenent els gironines, que sovint eren robats i assassinats.

També val la pena d'assenyalar que a hores d'ara a la façana de la casa n.º 34 s'hi conserva, mig esborrada, una inscripció que diu: «Casa para vender. Razón plaza de la República», i que sens dubte es conserva allà des dels temps de la 2.ª república, quan hom donà aquest nom a l'actual plaça del Vi.

Sembla que en aquest carrer sojornaren les germanetes dels pobres l'any 1882, abans d'instal·lar-se a l'edifici de la carretera de Barcelona, i que l'any 1856 i subsegüents una altra casa servia com a escola Normal, que poc abans era situada al veí carrer de la Barca.

Ramon Alberch i Fugueras

Berenars
Sopars
Coses per picar

"AIGUA DE VALÈNCIA"

Tabarica

Ballesteries, 45 GIRONA

VIATGI A PARÍS AMB PUNT.DIARI

Del 21 al 25 d'agost

- Viatges i visites a més de vint centres d'atracció turística.
- Pensió completa a l'Hotel Wallace, situat al centre de la ciutat.
- Possibilitat d'assistir al Folies Bergères, Lido o Moulin Rouge així com d'un passeig amb barca pel Sena.
- Preu: 22.500 ptes. per persona, sense comptar les entrades als diferents espectacles i museus.

INSCRIPCIONS: abans del 30 de juliol a:
PUNT.DIARI, C/. Figuerola, 28 - Girona. Tel. 21 35 08
Olivet Tours, C/. Canat, 15 - Banyoles. Tel. 57 05 93.

AGÈNCIA DE VIATGES

Olivet TOURS

G.A.T. 1060 S.A.

10% DE DESCOMPTE

— A tots els lectors de PUNT.DIARI que hagin sortit en la relació del sorteig del cinquè aniversari.

— Per a tots els que, no havent participat en el sorteig, envii a PUNT.DIARI, C/. Figuerola 28, Girona, 15 capçaleres del diari, amb dades diferents de qualsevol dia del mes de juliol.

